

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ದಸರೆಗೆ 412 ವರ್ಷ!

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಾಯೋಜಿತ ದಸರೆಯ ಜಂಬೂಸವಾರಿ

ದಸರಾ ಉತ್ಸವ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ವಿಗ್ರಹ

ಹಂಪಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದಸರೆ ಪುನರುತ್ಥಾನಗೊಂಡಿದ್ದು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ. ನಾಲ್ಕು ಶತಮಾನಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಹೊಂದಿರುವ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ದಸರೆಯ ವೈಭವದ ಬಣ್ಣನೆ 'ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ವಿಜಯಂ' ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿದೆ.

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿ ಹಂಪಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದಸರಾ ಉತ್ಸವ ಅಷ್ಟೇ ಸೊಬಗು, ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಆರಂಭವಾದುದು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ. ಯದು ವಂಶದ ಸ್ವತಂತ್ರ ದೊರೆ ರಾಜ ಒಡೆಯರ್ (1610-1617) ಅವರು 412 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇಲ್ಲಿ ದಸರಾ ಉತ್ಸವ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ವಿಜಯನಗರದ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಸರೆ ಹಬ್ಬ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಸರಿ ಸುಮಾರು 158 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಜರುಗಿದ ದಸರಾ ಉತ್ಸವ ಹೈದರ್ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪು ಆಳ್ವಿಕೆ ಶುರುವಾದ ಬಳಿಕ ಕುಂಟುತ್ತಾ ಸಾಗಿ, ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕಾಲಕ್ಕೆ (1799-1868) ರಾಜಧಾನಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಂಡಿತು.

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದಸರಾ ವೈಭವವನ್ನು 'ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ವಿಜಯಂ' ಕೃತಿ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಯದು ವಂಶದ ನಾಲ್ಕನೇ ರಾಜ ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ

■ ಗಣಿಗೂರು ನಂಜೇಗೌಡ

ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರ್ (1638-1659) ಆಳ್ವಿಕೆ, ದಸರಾ ಉತ್ಸವ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ - ಎರಡಕ್ಕೂ ಸುವರ್ಣ ಕಾಲ. ದೊರೆಯ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿ ಹಾಗೂ ಸಹಪಾಠಿ ತಲಕಾಡಿನ ಭಾರತೀನಂಜ ರಚಿಸಿರುವ 'ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ವಿಜಯಂ' ಕೃತಿ ದಸರಾ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಚಾರಣ ಕವಿ ಗೋವಿಂದ ವೈದ್ಯ ಎಂಬಾತ ರಚಿಸಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಭಾರತೀನಂಜ ರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಾಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಎಂಬ ವಾದವೂ ಇದೆ. 'ಪೊಡವಿಪನದಳವಾಯಿ ನಂಜರಾಜೇಂದ್ರ ತ ನ್ನೊಡೆಯನ ಕಾರ್ಯದೇಳಿಗೆ ಗಡಣವ ಚರಿತೆಯಾಗೊಲಿದು ಪೇಳಿಸಿದನು ಕಡುಗಲಿ ಲಾಲಿಪುದು ತರುಣಜನ ನೇತ್ರೋತ್ಪಲ ಚಂದ್ರನ ಸರಸ ವಿದ್ಯಾ ವಿಶಾರದನ ದೊರೆರಾಯನರಸ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಚರಿತೆಯು

ನೊರೆದ ಭಾರತೀನಂಜನೊಲಿದು...'

ಎಂದು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಓದುವ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಂಶಸ್ಥನಾದ ಭಾರತೀನಂಜನೇ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಕೃತಿಕಾರ ಎನ್ನುವ ವಾದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುವಂತಿದೆ.

28 ಸಂಧಿಗಳ 'ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ವಿಜಯಂ' ಕಾವ್ಯದ ಮೂರು ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ದಸರೆಯ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. 'ಮಹಾನವಮಿ ಪುರ ಶೃಂಗಾರ' ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಜಯದಶಮಿ ಆಚರಣೆಯ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ನವರಾತ್ರಿಯ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಪುರದ ಓಲಗಶಾಲೆ, ಆಯುಧಗಳ ಪೂಜಾಗೃಹ, ಕುದುರೆ ಲಾಯ, ಗಜಶಾಲೆಯನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಲು ಚಿತ್ರಗಿಲಸದವರನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಲಾಯಿತು. ರಾಜಬೀದಿಗಳಿಗೆ ಪನ್ನೀರು ಮತ್ತು ಕಸ್ತೂರಿ ಸಾರಣೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಪೌರರ ಮನೆ ಬಾಗಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ರಂಗಿನ ಹವಳದ ತೋರಣದ ಕಾಂತಿ ಮಿನುಗಿತು; ಸಾಂಬ್ರಾಣಿಯ ಸುವಾಸನೆ ನಾನಾ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಪಸರಿಸಿತು. ಮರುಗ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಕೆಂಪಾಜಿ, ಸಂಖಿಗೆ ಮಾಲೆಗಳು